

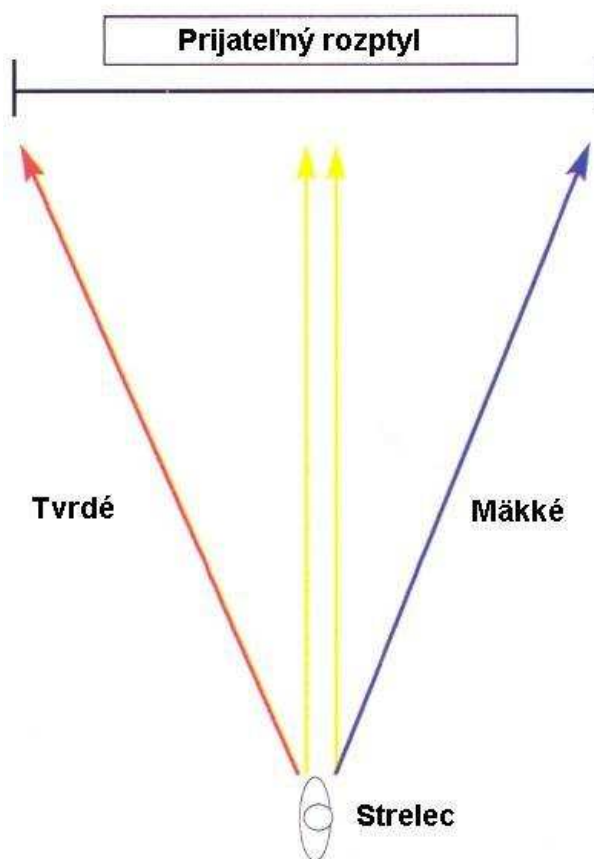
Výber správnych šípov

Simon Needham - britský lukostrelec č.1

Myslím si, že šípy, ktoré ste si zvolili, by mali byť zladené s lukom do takej miery, ako to je len možné. Pre tento účel používam test holým šípom, pretože som zistil, že je to najvhodnejší postup. Nielen pre zistenie správnej tvrdosti šípov, ale aj pre nájdenie správneho miesta pre lôžko.

Používal som aj metódu postupnej vzdialenosti, ale zistil som, že metóda holého šípa je rýchlejšia, čo je vhodné pre strelcov, ktoré nemajú dostatok času, ako aj pre strelcov na rôznych stupňoch vývoja. Dokonca aj pre začiatočníka, ktorý vystrelí šípy do sústreľu širokého 1 meter zo vzdialenosti 15 metrov a holý šíp bude mať v sústreli, tak to bude preňho uspokojujúci výsledok testu. Strelci na rôznych stupňoch vývoja majú každý svoju vlastnú veľkosť sústreľu.

Usilujeme sa o to, aby holý šíp bol umiestnený v sústrele. Zmyslom operenia je to, aby sme ustálili zadný koniec šípa a stabilizovali tak smer letu šípa. Ak operený a holý šíp dopadnú na rovnaké miesto v terči, znamená to, že leteli po rovnakej trajektórii. To znamená, že tvrdosť šípa je zhodná so silou luku. Na obrázku je znázornený prijateľný rozptyl v prípade, že šíp je mierne tvrdší, alebo mäkkší. Ak sú šípy mimo tento rozptyl, tak by ste si mali vybrať šípy inej tvrdosti. Optimálne nastavenie je vtedy, keď holý šíp dopadne do tohto rozptylu.

V globále môžem povedať, že ak holý šíp na 30m je v rovine so sústreľom a trafi 80 cm terč, tak s ním už môžete pracovať, ale čím bližšie dokážete dostať holý šíp k sústreľu, tým lepšie.

Ale ako zvoliť ten správny spine šípov a typ?

Aby som jednoducho vysvetlil čo je spine, tak je to miera, do akej sa šíp ohne, keď do stredu tela šípu zavesíme záťaž.

Potrebuje vedieť prísušný spine šípa, aby sme vedeli, do akej miery sa ohne počas výstrelu, teda či je šíp tvrdý, alebo mäkký. Pre začiatok je asi najlepšie pozrieť si tzv. Easton Arrow Selection Chart, teda tabuľku pre výber šípov od firmy Easton ako návod, ktorý vám napovie príslušný spine šípov. Dôležité pri tom je to, aby ste starostlivo zmerali skutočnú silu vášho luku. Netačí sa iba pozrieť na označenie ramien a podľa toho odhadnúť silu luku. Väčšina rozhodcov má pri sebe minciar na meranie sily luku, ktorý je kalibrovaný.

Predtým si ešte musíte uvážiť aj nasledovné fakty:

- či ostanete na doterajšej sile luku, alebo uvažujete o jeho zmene
- aký je váš strelecký štýl a či nehodláte zmeniť dĺžku náťahu
- ak ste mladý lukostrelc, tak počas rastu sa vám predĺži náťah a porastie sila náťahu
- či používate tetivu so správnym počtom vlákien na vašu silu náťahu
- či máte správnu veľkosť tillera
- či máte správne naladený luk

V zásade môžem povedať, že tvrdšie šípy letia lepšie, než mäkké. Teda prikláňajte sa radšej k tvrdším, ale pre zmenu tvrdšie šípy sú ťažšie, teda pomalšie. To znamená, že zameriavač budete musieť nastaviť nižšie, teda nevoľte príliš tvrdé šípy.

Teraz sa pozrime na dĺžku šípov. Ak používate klicker, tak režte šípy také dlhé, aby ste mali klicker čo najďalej. To znamená najdlhšie možné šípy. To vám zaručí dostatok priestoru pre manipuláciu a navyše umožní nastaviť správnu dĺžku náťahu. Ak už raz skráťte šípy a následne sa rozhodnete predĺžiť svoj náťah, tak je ťažké predĺžiť šípy!

Ak nepoužívate klicker a navyše ešte stále rastiete, tak používajte dlhšie šípy a mierne tvrdšie. To zaručí dobré využitie šípov pre juniorov. Ak rozmýšľate takto, tak sa ešte raz pozrite do tabuľky pre voľbu šípov a uistite sa, že sa vaše rozhodnutie nezmenilo. Najlepšie je pred definitívnym rozhodnutím sa opýtať v klube, či si môžete vyskúšať šípy, ktoré hodláte kúpiť, či môžete nájsť šípy, ktoré majú spine tvrdší, alebo mäkkší, opýtať sa, či si ich môžete vyskúšať aj bez operenia na menšiu vzdialenosť. To vám dá ten správny obraz o presnosti svojho výberu z tabuľky. Uistite sa, či máte nastavenú výšku tetivy podľa doporučenia výrobcu, pretože to tiež ovplyvňuje ako šíp opustí luk.

Typy šípov

Rozhodnutia pri výbere šípov:

- vaše vrecko - koľko hodláte investovať do šípov?
- aké vzdialenosti budete strieľať? Ak budete strieľať iba halové súťaže, tak nemusíte investovať do drahých karbónových šípov.
- doplniteľnosť šípov. Šípy ACE a X10 a zpravidla predávajú v sadách po 12 kusov, ale niektorí predajcovia predávajú šípy ACE aj po kusoch. Väčšina ostatných šípov sa dá kupovať aj jednotlivo.

Popri tabuľke pre správnu voľbu šípov môžete nájsť ešte aj tabuľku, kde sa dozviete vzťah medzi jednotlivými stupňami tvrdosti šípov. Dozviete sa tam o rozdiely váhy medzi jednotlivými stupňami tvrdosti. Čím tvrdší je šíp, tým nižšie musíte nastaviť zameriavač. Čím presnejšie sedia šípy s lukom, tým lepšie poletia, teda tým viac vyťažíte z hodnoty, ktorú ste investovali.

U šípov s paralelným priemerom (hliníkové, ACC ...) môžete skracovať z hociktorého konca. U šípov so súdkovitým priemerom (X10, ACE) je to úplne iné a preto sa týmto problémom budem zaoberať zvlášť. Čím kratšie ich zrežete, tým tvrdšie sa budú správať pri výstrel, teda máte možnosť nastaviť ich tvrdosť presne k luku. Výmenou hrotov máte ďalšiu možnosť nastaviť tvrdosť šípov, čím ťažší hrot použijete, tým mäkkšie budú šípy.

Malá úvaha: ak vlepíte ľahšie hroty, tak získate tvrdšie šípy, áno, ale zistil som, že s ľahšími hrotmi šíp ľahšie vybočuje zo smeru a nedáva taký tesný sústrel, hlavne vo vetre.

Šípy X7

Sú to veľmi dobré šípy a keď sa pozriete na toleranciu priamosti, tak uvidíte, že sú vynikajúce, lepšie než šípy ACE

a X10. Mám tieto šípy rád a poskytujú širokú škálu tvrdosti. Materiál, z ktorého sú vyrobené, je tvrdý, odolný ohnutiu, ale keď strelíte do tesného sústrelu a trafíte iný šíp, tak majú tendenciu sa lámať. Využívajú sa hlavne v halovej lukostrelbe, pretože vzhľadom na ich váhu sú nevhodné na 90m. Pre juniorov na kratšie vzdialenosti poskytujú veľmi dobré výsledky.

Šípy Jazz

Dobré šípy pre začínajúcich. Sú celkom lacné. Mnoho juniorov v našom klube začínalo práve týmito šípmi a dosiahli dobré výsledky.

Šípy ACE Navigator

Sú to pomerne nové šípy v rade šípov ACE. Použitím hrotov ACE poskytujú dobrú vyladiteľnosť, ale sú paralelného prierezu. Poskytujú veľmi dobré výsledky jak olympijským, tak aj kladkovým lukostrelcom za rozumnú cenu.

Existuje mnoho paralelných šípov. Každé majú svoje atribúty. Ich nevýhodou je to, že pri udanej pevnej dĺžke majú fixnú spine. To znamená, že keď napr. chcem strieľať so šípmi, ktoré majú 26 palcov k buttonu, ale ich celková dĺžka je 28 palcov a nesedia mi celkom presne k luku, tak aby som ich vyladil, tak potrebujem nastavovať luk. Na rozdiel od tohto, šípy so súdkovitým prierezom, ako sú ACE, alebo X10, dovoľujú upraviť spine, čo je veľmi užitočné v prípade, že ste dosiahli maximum pri nastavení sily náťahu a šípy niesú doladené.

Vylad'ovanie šípov ACE a X10 (súdkovitý prierez)

Šípy, ktoré ste si vybrali, by mali byť o trochu tvrdšie, alebo mäkkšie pre zvolenú dĺžku. U paralelných šípov je tvrdosť fixná pre zvolenú dĺžku. V ideálnom prípade by ste mali mať šíp, ktorý bol urobený špeciálne pre potvrdenie správneho nastavenia, ale to by bolo neskutočne drahé. Ale ako som už spomenul, u šípov ACE a X10 je možné nastavovať spine. Pretože tieto šípy majú súdkovitý prierez v zadnej polovici, tak sú smerom k nocku stále mäkkšie. Podľa pravidla palca, ak odrežete 2 palce zo zadnej časti u šípov X10 550, tak budú letieť lepšie, než X10 500. Tak isto, ak odrežete 1 palec zo zadnej časti týchto šípov, tak dostanete ekvivalent šípov X10 525, teda umožňuje vám to presne nastaviť spine pre stanovenú dĺžku šípov.

Tak isto pracujú aj šípy ACE. Ako pokus som vyskúšal odrezať 2 palce zo zadnej časti šípov ACE 620 a tak dosiahnuť tvrdosť šípov 570. Počas tuningu sa správali rovnako, ale na väčšiu vzdialenosť nedávali taký dobrý sústrel a tak nerežem zo zadnej časti viac, než 1 palec.

Príklad na výber šípov: chcem strieľať so silou luku 46 libier, mám dĺžku náťahu 26 palcov po button a chcem, aby celková dĺžka mojich šípov bola 28 palcov. 2 palce dĺžky pred buttonom sa zdajú byť, že budú pracovať dobre. Ako dospelý lukostrelca neočakávam, že táto dĺžka náťahu sa bude meniť. Podľa tabuľky na výber šípov by som mal použiť šípy X10 500, alebo 550. Podľa skúseností viem, že strieľam s mierne tvrdšími šípmi, než sú uvedené v tabuľke. Teda mám pocit, že 500-ky môžu byť o trochu mäkkšie a viem, že 450-ky budú tvrdé. Tak teda volím 500-ky, pretože sú o niečo ľahšie.

Režem z prednej časti šípov na dĺžku 29,5 palca. To mi dáva priestor na nastavovanie (mám 1,5 palca dĺžky naviac). 3 šípy olepujem pierkami a 3 si nechávam ako holé. Pri strelbe na 30 m sledujem aký dávajú sústrel. Konštatujem, že sú mäkké. Skracujem ich pre začiatok o 4mm zo zadnej časti a znova vykonávam test, aby som videl o koľko tie 4mm pritvrdili šípy. Potom znova skracujem zo zadnej časti šípov zopár milimetrov, až kým holé šípy nelietajú takmer do sústrelu olepených šípov. Na koniec skrátim šípy zpredu do potrebnej dĺžky. Mám pritom na pamäti, že konečné skrátenie šípov zpredu na potrebných 28 palcov taktiež o niečo pritvrdí šípy!

Je to zdĺhavá práca a potrebujete pritom skrátiť celú sadu šípov počas každého skracovania, aby ste dosiahli, aby všetky šípy boli rovnakej dĺžky a tvrdosti. Tiež potrebujete mať skracovačku na strelnici! Týmto spôsobom so môžete šípy presne zladiť s lukom. Konečné jemné dolad'ovanie dosiahnete už zmenou počtu vlákien v tetive, alebo voľbou iného materiálu omotávky - niektoré sú ľahšie, iné ťažšie, teda ovplyvňujú váhu tetivy.

Zistil som tiež, že ďalšou vecou pri výbere súdkovitých šípov (iba zadná časť šípov je súdkovitá) je to, aká dlhá je súdkovitá časť v porovnaní s celkovou dĺžkou šípov. Zistil som, že ak súdkovitá časť šípov presahuje polovicu celkovej dĺžky šípov (zadná polovica je dlhšia, než predná), tak také šípy nedávajú dobrý sústrel. Pretože strieľam pomerne krátke šípy a nechcem, aby zadná súdkovitá časť bola dlhšia, než predná polovica šípov, tak plánujem skracovať šípy zo zadnej časti podľa veľkosti vybranej časti.

Ak sa pozriete na mäkkšie šípy, ktoré používajú ženy a juniory, tak si všimnete, že označenie šípov (teda stred tela šípov) je bližšie k zadnej časti, než u tvrdších šípov (v neskracovanom stave). To vám umožňuje skracovať iba z prednej časti šípov a ponechať tak vyváženú súdkovitou časť.

Hroty

Ak sa budete riadiť doporučeniami uvedenými v katalógoch, tak nemôžete urobiť veľkú chybu. U hliníkových šípov je výber hrotov obmedzený a preto nebudete mať mnoho problémov počas výberu. U šípov ACE a X10 si môžete vybrať hroty oveľa presnejšie. Ak sa budete držať blízko doporučenej váhy hrotov, tak dosiahnete rozumné výsledky. Pri výbere by ste sa mali prikláňať k mierne ťažším hrotom, pretože ako to už bolo spomenuté, šipy s ľahšími hrotmi majú tendenciu odchyľovať sa od sústreľu kvôli tomu, že ľahšie vybočujú zo smeru.

Nasadzovanie hrotov

Pri vlepovaní hrotov do tela šípov sa musíte uistiť, že hrot je do šípa vlapený pevne. V opačnom prípade, strata hrotov vám zabráni dosiahnuť dobrý výkon! Lepenie rozpustnou tyčinkou je najlepším spôsobom vlepovania hrotov, ale ak lepidlo nieje dostatočne horúce, tak sa prilepí iba na hrot a nie na telo šípa a tak sa hrot môže uvoľniť. Naopak, ak príliš zohrejete telo šípa, zväšť u karbónových šípov, tak môžete karbónovú vrstvu poškodiť.

Ja používam rovnakú metódu u karbónových aj u hliníkových šípov. Vezmem si nádobu so studenou vodou, horák, rozpustné lepidlo, kliešte, šipy a hroty. Nahrejem časť hrotov, ktoré budú vsunuté do šípov, pričom ich držím kliešťami, tak, aby sa lepidlo ľahko rozpustilo, ale aby pritom nesyčalo. Pokryjem celý povrch zasúvajúcej sa časti a hladko ho zasuniem dovnútra. Ihneď vložím hrot šípa do studenej vody a schladím ho. Tým zaručím, že lepidlo, ktoré je tak horúce, aby sa prilepilo aj na vnútornú stenu šípa sa rýchlo schladí a nepoškodí sa tým telo šípov.

Odstránenie hrotov

Zohrievajte samotný hrot, ale nie telo šípov. Musíte byť pri tom opatrní, zvlášť pri karbónových šípoch, pretože ich nesmiete príliš zohriať.

Končíky

Na trnu je množstvo rôznych typov končiek a pretože končíky tiež ovplyvňujú vyladenie a sústrel, tak je vhodné si vyskúšať viacero typov a všimnúť si ako ovplyvňujú váš sústrel. Všimajte si aj hĺbku štrbiny končička. Niektoré sú hlbšie, než iné a tým tetiva ostáva dlhšiu dobu v štrbine a tým ovplyvňuje vyladenie šípov. Ja osobne mám rád končíky systému Beiter. Použitím končiek Beiter, ako aj lôžka Beiter, zabezpečím, že rovnaké končíky budú stále pasovať na lôžko, rovnako na všetkých tetivách. Vyrábajú sa krátke aj dlhé končíky, čo vám uľahší vyladovanie šípov.

Krídeltká

Na trhu je veľké množstvo výberu. Čím väčšie krídeltká, tým skôr sa šíp zrovná počas letu, ale zase majú väčšiu brzdnú silu, čo hlavne pri väčšej vzdialenosti znamená, že zameriavač budete mať nastavený nižšie. Taktiež to znamená, že kvôli väčšiemu spomaľovaniu šípy strácajú smer, pretože strácajú hybný moment, teda plocha vášho sústreľu prudko narastie.

Pre moje karbónové šipy volím medzi krídelkami "Quicks Rite Flights", "Spin Wing", alebo "K vanes". Ak je bezvetrie, tak volím 1 3/4" Spin Wings, alebo K vanes. Ak je veterno, tak som zistil, že Rite Flights poskytujú lepší sústrel. Sú dlhé 1 3/4", ale majú nižší profil, než Spin Wings. Vo vetre tiež veľmi dobre pracujú aj 1 9/16" Spin Wings. Vo voľbe krídelok neexistuje nejaké pevné pravidlo, takže je to na vás, aby ste si vyskúšali, ktoré vám poskytujú najlepší výsledok.

Ďalším faktorom je to, ako ďaleko od končička nalepiť krídelká. Niektorí lukostrelci používajú analógiu rakiet, kde sú krídelká posunuté čo najbližšie ku koncu. Ale ako je známe, tak rakety sú pevným telesom. Šíp sa pri výstrele ohýba, takže je lepšie posunúť krídelká bližšie k tzv. uzlovému bodu. Ako výsledok ladenia môžeme vidieť umiestnenie krídelok, keď každý strelec si musí nájsť to správne miesto sám.

Jediná spoločná vec pre všetky krídelká, čo som zistil je to, že šipy poskytujú lepší sústrel, ak sú krídelká nalepené pod miernym uhlom. Druhá vec, ktorú som zistil, že ak je iba jedno krídelko mierne pod iným uhlom, tak šíp uhýa zo sústreľu.

Teda vyplatí sa skontrolovať si presnosť nalepenia krídelok - dosiahnete lepší výsledok.

Ak sú už krídelká nalepené na šíp, tak páskou omotávam iba prednú časť krídelok, pretože som zistil, že keď omotám aj zadnú časť, tak to má tendenciu pozmeniť tvar krídelok a tým znova dosiahnem väčší sústrel.

Toto sú základy výberu šípov a dosiahnutia maxima z nich. Najlepším riešením je vyskúšať si podobné šípy s tými, ktoré hodláte kúpiť - ale ešte pred kúpou.

Tipy

- keď už máte raz položené prsty na tetive, tak by mali ostať v rovnakej pozícii až po vypustenie
- čím viac strieľate, tým ste šťastnejší!

Podľa The Glade preložil I. Lyócsa

[Verzia pre tlač vo formáte PDF](#)